

VIÐMERKINGAR

Jørgen Niclasen málið

Stólurin undir landsstýrismanninum Jørgen Niclasen verður alsamt heitari. Samstundis royna landsstýrismaðurin sjálvur og lögmaður at finna sniðgøtur fyri at draga eina møguliga avgerð um framtíðina hjá landsstýrismanninum út um alt sømugt mark.

Millum annað seta Jørgen Niclasen, Anfinn Kallsberg og formaðurin Fólkafloksins á tingi, Óli Breckmann, spurnartekin við partar í kanningini, sum ein kanningarstjóri, Turið Debes Hentze, hevur gjørt eftir áheitan frá landsstýrismálanevndini.

Sjálvandi ber altíð til at seta spurnartekin við eina kanning, ella niðurstøður í eini kanning, men verður sett spurnartekin við úrskurðin í einum dómi? Vanliga ikki. Men nú skal bæði fyrisitingin hjá lögmanni og landsstýrismanni kanna kanningina ella grundarlagið undir henni. Skulu so aftur aðrir lögfrøðingar kanna niðurstøðurnar hjá teimum báðum fyrisitingunum?

Við orðunum oman fyri er ikki sagt, at niðurstøðan hjá einum kanningarstjóra er ein dómsúrskurður, men soleiðis sum Løgtingið hevur samtykt stýris-skipanina, liggur í andanum, at verður kanningarstjóri settur, sum so ger eina kanning, má niðurstøðan, um hon visir á skeivleikar, fáa avleiðingar. So kann altíð diskuterast, hvussu kanningin er bygd upp og ikki.

Soleiðis sum úrslitið frá kanningini er borið fram í fjølmiðlum er einki at ivast í, at tað er ikki farið rætt fram, tá tveir rækjutrolarar, eftir serligari lóg, um-løgdu lán. Kanningarstjórin kemur til ta niðurstøðu, at landsstýrið fór út um heimildinar í lógini.

Fyrisitingin tryggjaði sær ikki, sambært kanningini, at umlagda skuldin fekk ta veðrættarstöðu, sum lógin krevur. Landsstýrið hevur ikki heimild at víkja í veðrættarstöðu síni og fiskimálaráðharrin kom almennum peningi í váða.

Sjálvandi stendur tað upp til landsstýrið, um støðan er so tyngjandi, at framferðin skal fáa avleiðingar. Letur landsstýrið málið fara aftur við borðinum, kann andstøðan reisa misálitisvátan. Og hon hevur boðað frá, at loysir lögmaður ikki landsstýrismannin úr starvi, reisir andstøðan misálitisvátan á lögmann.

Spurningurin er so, um meiriluti er fyri misálitisvátan á tingi. Tjóðveldisflokkurin er krummtoppurin. Og serliga Torbjørn Jacobsen, sum setti fram spurningarnar, sum landsstýrisnevndin helt vera so álvarsamar, at hon tók málið upp.

Leggur landsstýrið og meirilutin í Løgtinginum sektin á kanningarúrslitið, hevur Løgtingið undirgrivið møguleikan at seta kanningarstjórar, so spurningurin er, um skipaninan ikki eigur at verða endurskoðað.

Sosialurin

Sosialurin

Sosialurin
Stovnaður: 1927
Ábyrgdarblaðstjóri: Jan Müller
jan@sosialurin.fo
Blaðstjóri: Eiríkur Lindenskov
eirikur@sosialurin.fo
Fíggarleiðari: Jákup Mørk
jakup@sosialurin.fo
Marknaðardeild: lysing@sosialurin.fo
Jonhard Hammer jonhard@sosialurin.fo
Finnbjørg Nattestad
finnbjorg@sosialurin.fo
Dúrita Simonsen durita@sosialurin.fo

Blaðfólk:
Áki Bertholdsen aki@sosialurin.fo
Eyðun Klakstein eydum@sosialurin.fo
Edvard Joensen edvard@sosialurin.fo
Heri á Rógvi heri@sosialurin.fo
Ingrid Bjarnastein ingrid@sosialurin.fo
Vilmund Jacobsen vilmund@sosialurin.fo
Solby Eliassen solby@sosialurin.fo
Jón Brian Hvidtfeldt
jonbrian@sosialurin.fo
Dagfinn Olsen dagfinn@sosialurin.fo
Ingi Rasmussen ingi@sosialurin.fo
Ítróttur:
Jákup Mørk jakup@sosialurin.fo
Myndamenn:
Álvur Haraldsen alvur@sosialurin.fo
Jens Kristian Vang jensk@sosialurin.fo

Sosialurin í Norðoyggjum:
Postmoga 231
Nólsoyar Pálsgota 1, 700 Klaksvík
tel. 458686 fax 458687
e-post: klaksvik@sosialurin.fo
Sosialurin í Suðuroy:
tel. 375364 fax 375464
tel. 220727
e-post: aki@sosialurin.fo
e-post: dagfinn@sosialurin.fo
Sosialurin í Eysturoy:
Postsmoga 143, Saltangará
tel. 447820 fax 4449520
tel. 225429
e-post: vilmund@sosialurin.fo
Sosialurin í Vágum:
360 Sandavágur
tel. 333820, 220507 fax 333720
e-post: edward@sosialurin.fo
e-post: vagar@sosialurin.fo

meira at fyrihalda seg til enn tann einsíðuga tíðinda flutningin hjá SVF.

Kanningin, sum er ein lögfrøðilig kanning burturav, snýr seg einans um almennu fyrisitingina, og tí fer reiðarii ikki at gera stórvegis viðmerkingar til sjálva frágreiðingina hjá kanningarstjóranum. Hetta merkir tó ikki, at vit ikki eisini hava gjørt okkum okkara tankar um frágreiðingina, men teir tankarnir eru og fara at verða okkara.

Landsstýrið hevur kostað "Høgafossi" kr. 60 mill.
Reiðarii ynskir hinvegin at greiða frá søgumi aftanfyri hetta mál, sum hevur sín uppruna í 1983. Málið byrjaði nevnliga við, at landsstýrið blandaði seg uppí byggingina av skipinum í 1983-84 - ein uppiblanding sum oyðilegði nógv viðv. rækjufabrikkini og arbeiðsdekkinum um-borð, og sum dyrkaði skipið uml. 20 mill í byggi-

kostnaði, og sum harum-framt hevur kostað reiðari-num uml. 40 mill. í eyka rakstarútreiðslum hesi 18 áriní. T.v.s. at uppiblanding landsstýrisins higartil hevur kostað reiðarinum til-samans uml. kr. 60 mill. Hesi tøl eiga at takast við fyri at geva eina rættvisandi mynd av, hvørt tað er Høgifossur sum hevur kostað landsstýrinum pening, ella um landsstýrið hevur kostað skipinum pening. Í okkara eygum er ongin ivi.

Reiðarii hjá "Høgafossi" telist millum elstu reiðariir í landinum, og rundar 60 ár í 2006, um felagnum verður liv lagað. Reiðarii hevur skjótt 30 ár á bakið í rækjuvinnuni. Reiðarii var hampuliga væl fyri, tá tað í 1983 fór undir at byggja nýtt skip, og var eitt av reiðariunum frá tí tíðini sum hevði veruligan pening sum eginpening. Men avleiðingarnar av uppibland-ing landsstýrisins í 1983 hava verið so tungar, at tær

nærum gjørdu enda á hes-um felag tá harðast leikaði á. Allarhelst hevði skipið verið skuldarfritt og møguliga hevði reiðarii havt megnað at byggja nýtt skip, um vit ikki høvdu havt mist so nógv av landsstýrisins ávum, sum talan er um.

Nógvir politikarar vistu um málið
Reiðarii hevur gjøgnum áriní verið á óteljandi fund-um við landsstýrismenn og embætisfólk fyri at fáa teir at viðgerða trupuleikarnar og at virka fyri eini sømiligari og rættvisari loysn á tí álvarssomu støðu sum uppiblanding landsstýrisins setti reiðarii í, og sum hevur skrivað ein langan lista av nøvnum á bæði fyrrverandi og núverandi

Framhald á síðu 13

Lýsingar					
Freistir:	Tekstlýsingar	Storri lýsingar	Lýsingartorgið	Heilsanir	
Týsdagsblaðið	Mán.kl. 10	Frí. kl. 15	Frí. kl. 12	Frí. kl. 12	
Mikudagsblaðið	Týs. kl. 10	Mán. kl. 15	Mán. kl. 12	Mán. kl. 12	
Hósdagsblaðið	Mik. kl. 10	Týs. kl. 15	Týs. kl. 12	Týs. kl. 12	
Fríggjadagsblaðið	Hós. kl. 10	Mik. kl. 15	Mik. kl. 12	Mik. kl. 12	
Leygardagsblaðið	Frí. kl. 10	Hós. kl. 15	Hós. kl. 12	Hós. kl. 12	
Storri lýsingar, sum nógv arbeiði stendst av, mugu vera inni í góðari tíð og áðrenn ásettum freistir.					
Framhjápláss má umbiðjast í góðari tíð.					
Stødd:					
Ein heil síða í Sosialinum er 254 mm breið og 346 mm í hædd. Breiddin á einum teigi er 39mm og rúmið millum teigarar er 4mm.					
Innsent tilfar					
Fult navn skal vera undir innsendum tilfari. Innsendar greinar, har blaðleiðsli- an ikki er kunnað um bústað og telefonnummar, verða ikki settar í blaðið.					

Framhald av síðu 12

politikarum, herundir lög-monnum, landsstýrismonn-um, lógtingsformonnum, lógtingslimum, floksfor-monnum, framsøgumonn-um í vinnumálum o.s.fr., sum gjøgnum áriní eru blivnir kunnaðir um sam-anhangin í málinum, men sum ikki høvdu vilja ella dirvið at gera nakað. Málið er eisini umrøtt í øðrum kanningum av politikki og umsiting í 80´árunum, men ábreiðslurnar í teimum kanningunum fevndu kanska um ov nógvar polit-ikarar, so vit undraðust ikki tá tásitandi lógtingsformaðurin, Finnbugi Ísaksson helt, at tí frágreiðingina skuldi ikki gerast meira við. Tað gevur ivaleyst ikki so nógvar atkvøður at krevja rættvisi fyri eitt einkult knokkroytt reiðari, enn at billa fólkí inn, at eins-ans landskassin, og harvið fólkíð, er blivið snýtt.

Broyttur politikkur frá 1984.
Tað sum síðani hendi í 1984 var, at nýggj lands-stýrissamgonga varð skip-að. Og við fleiri stórum skipapak-kum kom rættulig ferð tá á skipabygging bæði til svartjaf-t og til rækju-veiðu. Viðv. rækjuskipum hevði pipan fingið annað ljóð, og henda landsstýris-samgonga trúði uppá rækjuvinnuna, og setti ikki teimum sum kontra-taðu skip bert eitt ár eftir "Høga-foss" treytir sum dyrkaðu skipini. Viðv. svartjaf-ta-skipunum gekk tó ikki long tíð til tann flotin kollapsaði, og hetta gjørdi sostatt, at allar ættlanir um at seta upp svartjaf-talínjur umborð á "Høgafossi" máttu sleppast fribils. Skipið kom sostatt at sigla við eini amputeraði-ari rækjufabrikk líka til 2000, tá hon var so niður-slitin at hon mátti skiftast, um skipið skuldi halda áfram at sigla.

Sleptir uppá fjall.
Skipið hevði sostatt fingið eina munandi eykabyrðu at bera í mun til onnur rækju-skip sum komu um tað tíðina, og líka frá fyrsta degi merkti hetta raksturin nógv. Men frá politiskari síðu var onki gjørt fyri at minkað um avleiðingarnar, og reiðarii var rætt og slætt slept uppá fjall. Tað at skipið kortini kláraði at hóra undan hesi áriní komst ikki av nakrari almennari vælvild, men einans tí tað eydnaðist reiðarinum sjálv-um at útvega skipinum veiðumøguleikar í kanad-iskum sjógvi í nokur ár. Landsstýrið helt hinvegin áfram við áganginum móti reiðarinum, og royndi longu eftir fáum árum at koyra skipið á tvang.

Ljóснаði í 1994, og tó...
Ikki fyrrrenn landsstýris-samgongan við Sambands-flokkinum, Fólkaflokkin-um, Sjálvsstýrisflokkinum og Verkamannafylkingini, sum sat frá 1994-98, setti sær fyri at fáa eina loysn á málum sum tí hjá "Høga-fossi" hendi nakað. Vit fegnaðust tí, tá táverandi fiskimálaráðharrin, John Petersen, legði uppskot fyri lögtingið um umlegging av lánum hjá fjarfiskiflotan-um. Men longu eftir við-gerðini í Vinnunevndini bleiv málið eftir okkara tykkið grugga av nokrum politikarum, harav serliga tí

VIÐMERKINGAR

eina nýggja politikaranum í meirilutasamgonguni - Bjørn á Heygum - sum setti fram krøv um broytingar og strangar treytir, sum í veruleikanum bert høvdu til endamáls at stavnsbinda reiðariini nógv ár fram í tíðina. Men maðurin er jú lögfrøðingur av útbúgving, so vit kundu tó ikki gera annað enn væntað, at enda-liga úrslitið um ikki annað var lögfrøðiliga lýtaleyst. Tíðliga í 1997 var lógin umsiðir samtykt, og seinni um árið eisini kunngerðin um málsviðgerðina, og tíð-liga í 1998 fekk landsstýrið bæði umsøkn okkara og frá øðrum reiðarium.

Avgreiðslutiðini vardi 3 ár.
Í 1998 var so aftur val, og nýggi landsstýrissamgonga varð skipað við Fólkaflokk-inum, Tjóðveldisflokkinum og Sjálvsstýrisflokkinum. Men meðan málini hjá øðrum skipum vóru av-greidd lutfalsliga skjótt, so gingu tó nærum 3 ár áðrenn ein endalig loysn fyrilá hjá okkum, og tað er onki yvir at dylja, at tað var ein loysn sum vit vóru og framvegis eru stak misnøgdir við.

Lánsumlegging gjørdist til skuldarhækking.
Tá avtornaði var úrslitið av øllum hesum málinum, sum upprunaliga varð ætla at lettað um byrðarnar hjá skipinum, at skipið hevði fingið eina størri skuld at forrentað enn skipið hevði megnað áðrenn láns-um-leggingina. Ráðgevar Fiski-málaráðsins kravdu nevnl-iga, at felagið rindaði kr. 9,2 mill. til landskassan, hóast at likviditetsútrok-ningar og rakstrarútrokning-ar gjordar av fakligu ráð-gevum reiðariðsins vistu, at grundarlag var ikki fyri hesum, og hóast nógvar ávaringar frá reiðarinum um, at tað als ikki var tikin hædd fyri neyðugum fryi-treytum sum settar vóru upp - herundir hækkandi oljuprísrum og lækkandi rækjuprísrum. Og ikki nóg mikið við tað. Landsstýrið vildi ikki á nakran hátt tengja eina loysn at eini ella aðrari kompensatión fyri stóru meirútreiðslurnar til bygging og rakstur, sum krøv landsstýrisins frá 1983 høvdu givið felag-num.

Tá avtornaði var úrslitið av øllum hesum málinum, sum upprunaliga varð ætla at lettað um byrðarnar hjá skipinum, at skipið hevði fingið eina størri skuld at forrentað enn skipið hevði megnað áðrenn láns-um-leggingina. Ráðgevar Fiski-málaráðsins kravdu nevnl-iga, at felagið rindaði kr. 9,2 mill. til landskassan, hóast at likviditetsútrok-ningar og rakstrarútrokning-ar gjordar av fakligu ráð-gevum reiðariðsins vistu, at grundarlag var ikki fyri hesum, og hóast nógvar ávaringar frá reiðarinum um, at tað als ikki var tikin hædd fyri neyðugum fryi-treytum sum settar vóru upp - herundir hækkandi oljuprísrum og lækkandi rækjuprísrum. Og ikki nóg mikið við tað. Landsstýrið vildi ikki á nakran hátt tengja eina loysn at eini ella aðrari kompensatión fyri stóru meirútreiðslurnar til bygging og rakstur, sum krøv landsstýrisins frá 1983 høvdu givið felag-num.

Friður fekst kortini ikki.
Reiðarii var sostatt enn einaferð knokkroytt av landsstýrinum, og sat eftir við eini hækkaðari skuld. Vit høvdu tó vænta, at nú landsstýrið hevði tvungið okkum at hækkað skuldina við kr. 9,2 mill. omaná alt annað, so fóru vit um ikki annað umsiðir at fáa frið um hetta mál, men so skuldi ikki verða. Teir vóru ikki so fáir, bæði núverandi

o nokur orsök at søkja um láns-umlegging. Tað stóð tí øllum greitt - eisini lands-stýrinum - at skuldu kr. 9,2 mill. rindast kontant til landskassan, so mátti reiða-rii læna peningin, og so mátti rúm gerast fyri tí í veðrættarstöðuni, tí ongin peningastovnur við sínum fullu fimm fór at læna pening út at rindað einum frammanfyristandandi veðhavara, uttan samstund-is at fáa veðrættartrygd frammanfyri hendan fyri hesi upphædd. Tað hevur onki við jura at gera, men er einfaldur logikkur, men sambært kanningarstjóran-um er tað tó meira ólógligt hjá landsstýrinum at víkja fyri láni á 9,2 mill. at rinda til sín sjálvs, enn tað er at umleggja kr. 41,4 mill. í øðrum skipið. Og av teim kannaðu skipunum er "Høgifossur" tann einasti sum kravdur er at gjalda eina so munandi upphædd sum kr. 9,2 mill. til lands-kassan. Tí skilja vit heldur ikki at kanningarstjórin kemur til tí niðurstøðu, at øll mál hava fingið eins viðgerð.

Vit halda okkum tí kunnu staðfesta, at um so er at hetta mál fær politiskar avleiðingar fyri sitandi fiskimálaráðharra, Jørgen Niclasen, so er orsøkin eftir okkara fatan meir enn nakað annað tann, at tað er follið honum í lut at verða tann fyrsti politikarin ið kemur at rinda ein politisk-ian pris fyri tann gamla "brølarn" sum landsstýrið frá 1983 gjørdi. Men í so fall eigur hann ikki at gerast tann einasti. Hvørki reiðarii ella teir politikarar sum hóast alt hava roynt at gjørt nakað munagott fyri at røkka eini sømiligari loysn hava tó orsök at skammast um sín leiklut - tað eiga heldur teir nógvu politikarar og embætis-menn sum gjøgnum áriní hava kent til málið, men sum valdu at venda deyva oyra til. Hvør so heldur seg verða nóg góðan at kastað fyrsta steinin vil tíðin kanska visa. Um nakar uggi er í hesum fyri sitandi fiski-málaráðharran skal tó verða ósagt.

Lógin ikki nóg greið ?
Sum nevnt frammanfyri, so høvdu vit væntað, at lógin um umlegging av lánum hjá fjarfiskiflotanum var lýtaleyts, tá Føroya mest fjølmiðlaoriente-raði lög-frøðingur sjálvur sat í Vinnunevndini og gjørdi broytingar, tá lógin var viðgjørð har í 1996. Men sambært niðurstøðuni hjá kanningarstjóranum er hetta neyvan so. Tað kann tí tykjust heldur ósmæði, nú hesin sami lögfrøðingur var tann fyrsti at reiggja svørð-inum móti sitandi fiski-málaráðharra og umsiting hansara.

Dugnaliga og trúðfasta manning.
Hóast at reiðarii hevur havt nógv mótrák frá almennari síðu øll tey 18 áriní síðani skipið kom, so hava vit verið hepnir at havt dugna-ligar og trúðfasta mann-ingar, sum hava stríðst sum úlvur á skóg fyri at fáa tað at bera til. Nevnd felagsins kann tí vissa bæði lögting, landsstýrið og øll tey sum so ella so varða av hesum skipið, at saman við tí sera dugnaligu manningini hava vit mótt uppá at halda áfram við stríðnum fyri at tryggja, at vit vita upp til tær skyld-ur vit hava átiakið okkum, hóast stak høgur oljuprísir og lágur rækjuprísir - fryi-treytir, sum ráðgevar fiski-málaráðharrans als ikki vildu takað við í metingar-nar, tá málið um skuldar-umleggingina hjá Høga-fossi var til viðgerðar hjá teimum. Um tað fer at bera til vil bert tíðin visa, men vit vilja í øllum førum frá-

Politiskar avleiðingar ?
Sum nevnt frammanfyri vóru og eru vit stak mis-nøgdir við tað sum spurdist burturúr tá lánið hjá "Høga-fossi" skuldi umleggjast, og vit hava í øllum forum ongantið følt tað sum at Fiskimálaráðið hevur verið lagaligt í samband við viðgerðina av umsøkn okkara um láns-umlegging - tvørturimóti.

Eftir 18 ár, eru vit í øll-

um forum blivnir troyttr av at verða brúktir sum polit-isk kastibløka.